

**Спіріна Ірина Олександрівна, магістрантка,
Стефанків Оксана Михайлівна, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку та фінансів,**

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вступ України до Європейського Союзу вимагає від неї радикальних змін у системі управління публічними фінансами, реформування бюджетної системи, удосконалення законодавства, розробки обґрунтованої бюджетної стратегії. Слід зазначити, що більшість розвинутих країн під час бюджетного планування застосовує середньострокове планування. До таких країн відносяться Австрія, Велика Британія, Данія, Канада, Німеччина, Фінляндія, Швеція, Угорщина, Сполучені Штати Америки, Франція тощо.

Як свідчить світовий досвід, середньострокове бюджетне планування ґрунтується на п'ятьох елементах:

- наявність узгодженої державної програми (стратегії) соціально-економічного розвитку країни; – сформованість інституцій та процедур, що забезпечують якісне середньострокове макроекономічне і бюджетне прогнозування;
- наявність процедур вироблення «фіскальних правил», зокрема в частині обмеження середньострокових параметрів державного боргу, обсягу коштів на його обслуговування, бюджетного дефіциту/профіциту;
- наявність процедур і механізмів формування «бюджетних лімітів» для головних розпорядників коштів, моніторингу і забезпечення їх виконання;
- наявність механізмів сполучення елементів «річного» і «середньострокового» в бюджетному плануванні (середньострокові бюджетні програми, інвестиційні програми тощо) [1, с. 40–43].

Усі елементи пов'язані між собою, що дає можливість більш ефективно здійснювати управління бюджетними коштами, досягати поставлених цілей та отримувати високі показники результативності та ефективності. Міжнародна практика свідчить про цілу низку методів макрофінансового бюджетування, серед яких слід назвати такі:

- система «планування – програмування – бюджетування» (“Planning – Programming – Budgeting System”); це система першого покоління, яка спрямована на розробку соціальних програм, соціальних завдань та цілей;
- бюджетування з нуля або складання бюджету на нульовій основі (“Zero-Based Budgeting”); цей метод передбачає кожне бюджетування починати з нульового розрахунку ефективності та результативності використання коштів;
- метод програмного бюджетування (“Programe Budgeting”); він дає змогу розрахувати кінцевий вимір видатків на кінцевий результат;
- бюджетування, орієнтоване на результат (“Results-oriented Budgeting”); основою цього методу є результат та управління ним;
- програмно-цільовий метод тощо [2, с. 706–729].

На особливу увагу заслуговує програмно-цільове бюджетування. Більшість країн цей метод визначила як найпрогресивніший у бюджетному плануванні. Його особливістю є високий рівень результативності. Він передбачає планування конкретних програм з конкретним суспільним результатом як на поточний, так і на середньостроковий періоди. Початок його застосування відбувся у 60-х роках минулого століття у США і застосовується понад 50 років як на державному, так і на місцевому рівнях. На початкових стадіях його впровадження в американську економіку виникла низка проблем, що вимагало їх негайного вирішення, серед яких слід назвати такі: методологічне удосконалення оцінки результатів виконання розроблених та запропонованих програм; впровадження нових форм і методів у прийнятті управлінських рішень на підставі отриманих оцінок. Таким чином, уряд США розробив методіку інтеграції отриманих оцінок у бюджетний менеджмент; удосконалив питання розподілу бюджетних ресурсів за державними пріоритетами; покращив розробку бюджетної політики; провів організаційно-управлінську реформу, в основу якої покладені визначення кількості службовців, організаційна структура федеральних органів влади, взаємозв'язок дій міністерств тощо. Таким чином, відбувся процес оцінки прямих і кінцевих результатів виконання державної політики, що вплинув на економічне зростання держави, підвищення життєвого рівня населення.

6 грудня 2018 року Верховна Рада України законодавчо закріпила цивілізований підхід до бюджетного планування в державі ухваливши Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу щодо впровадження середньострокового бюджетного планування». Відтепер замість однорічних Основних напрямів бюджетної політики запроваджується середньострокова Бюджетна декларація як документ стратегічного планування, який визначає бюджетну політику на наступні три роки. Інструментом середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні стануть трирічні місцеві фінансові плани.

Ось чому слід сказати, враховуючи усі реформи, що відбуваються в Україні, ґрунтуючись на світовому досвіді, що держава потребує корінних змін у бюджетному плануванні. Воно має відбуватися на підставі програмно-цільового методу та на середньостроковий період. На наш погляд, це забезпечить послідовність у прийнятті бюджетних рішень; відбудеться взаємозв'язок між стратегічними цілями державної політики із запропонованими цільовими бюджетними програмами з визначенням обсягів фінансових ресурсів та їх цільового використання; покращення контролю та відповідальності за їх використання; формування умов для проведення послідовної та обґрунтованої фінансової і бюджетної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лондар С.Л. *Середньострокове бюджетне планування як інструмент підвищення ефективності бюджетної політики* / С.Л. Лондар, А.В. Козоріз // *Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України* : зб. матер. ІХ Міжнар. наук.-практ. конференції (Київ, 25–26 жовтня 2012 року). – К., 2012. – С. 40–43.
2. *Бюджетний менеджмент* : [підручник] / [В.М. Федосов, В.Л. Опарін, Л.П. Сафонова та ін.] ; за заг. ред. В.М. Федосова. – К. : КНЕУ, 2004. – 864 с